

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

ÚVOD

Vzdelávací štandard predmetu slovenský jazyk a literatúra je platný pre úplné stredné odborné vzdelávanie. Chápeme ho predovšetkým ako program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych poznávacích a komunikačných schopností žiakov. V tomto zmysle je cieľom výučby v stredných školách pomáhať žiakom vytvárať poznatky, zážitky a získavať skúsenosti, nie smerovať učenie len na sprostredkovanie a zapamätanie hotových poznatkov. Učiteľ by nemal žiakom predkladať len hotové poznatky, ale vytvárať im podmienky a pripravovať podnety, aby nadobúdali vedomosti vlastným úsilím. Veľmi dôležitou súčasťou vyučovania je využívanie rôznych metód práce (komunikatívno-zážitkové vyučovanie, projektové vyučovanie, kooperatívne učenie), pomocou ktorých sa žiaci majú naučiť pracovať samostatne a v skupinách, študovať literatúru, využívať klasickú aj virtuálnu knižnicu, vyhľadávať a získavať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet slovenský jazyk a literatúra tvoria dve tesne zviazané a obsahovo sa prelínajúce zložky, a to jazyková a literárna. Cieľom oboch zložiek je viesť žiakov k uvedomeniu si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí. Základom literárnej zložky je postupné rozvíjanie čitateľských kompetencií od analytického čítania až po schopnosť pracovať s významom literárneho textu na vyššej individuálnej úrovni spracovania (syntetické a hodnotiace čítanie).

Vnútorne delenie predmetu slovenský jazyk a literatúra je v plnej kompetencii učiteľa a príslušnej predmetovej komisie, rovnako ako aj osnovanie učiva počas štúdia.

JAZYKOVÁ ZLOŽKA

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk je vnímaný ako zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka a v tomto chápaní predstavuje základ celého učebného procesu. Vo vyučovaní jazyka je v popredí analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré sú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii a zodpovedajú vekovým a vzdelanostným možnostiam žiakov.

Štruktúra dokumentu

Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry – jazyková zložka – má tabuľkovú formu, ktorá je usporiadaná podľa komunikačných kompetencií a kľúčových kompetencií.

I. Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii:

- 1.1 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – **ústne** (vhodná forma a obsah).
- 1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – **ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).
- 1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.
- 1.4 Vedieť aktívne počúvať.

II. Učenie sa:

- 2.1 Schopnosť učiť sa učiť.

Komunikačné kompetencie a kľúčové kompetencie členia výkon do uzavretých celkov. Postupnosť rozvíjania uvedených kompetencií rovnako ako aj postupné radenie vzdelávacieho obsahu je v právomoci učiteľa, ktorý môže jednotlivé pojmy a výkony spájať podľa vlastnej potreby do tematických celkov.

Vzdelávací štandard pre jazykovú zložku predmetu sa skladá z obsahového a výkonového štandardu.

Výkonový štandard vymedzuje učebný výkon žiaka a je kritériom na hodnotenie úrovne, ktorú žiak dosiahol na vyučovaní. Tvoria ho textové časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- **riadky:** aplikačný kontext, kľúčové kompetencie,
- **stĺpce:** kompetencie (komunikačné, kľúčové), optimálny a minimálny výkon.

Aplikačný kontext je vo vzdelávacom štandarde dominantným prvkom. Ide o **textovú zložku** vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé slohové útvary/žánre, resp. druhy textov stanovené v obsahovom štandarde. V rámci **kompetencie čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty** predstavuje textová zložka priestor na analýzu, t. j. priestor na vyvodzovanie, utvrdzovanie jednotlivých pojmov a nadobúdanie predmetových kompetencií. Pri **kompetenciách vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii ústne/písomne** žiak deklaruje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie vo forme tvorby konkrétneho slohového útvaru/žánru. Jednotlivé slohové útvary/žánre tak predstavujú komunikačný priestor, v ktorom žiak aplikuje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie z jednotlivých jazykových rovín a slohu.

Kľúčové kompetencie majú nadpredmetový charakter. Sú nevyhnutné pre rôzne činnosti súvisiace s učením a rozvíjajú sa na všetkých vyučovacích predmetoch.

Komunikačné kompetencie majú činnostný charakter a žiak ich nadobúda zvládnutím výkonového a obsahového štandardu.

Výkon je definovaný dvoma krajnými úrovňami, a to optimálnou (najvyššou – výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou – dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci úplného stredného odborného vzdelávania.

Obsahový štandard predstavuje **druhú a neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho štandardu**. Tvoria ho základné **pojmy** z oblasti jazykovedy a teórie komunikácie. Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami je v plnej kompetencii učiteľa. Pojmy sú graficky rozdelené do troch kategórií:

- **tučné písmo** – pojmy už boli zavedené v základnej škole,
- **normálne písmo** – pojmy zavádzané v úplnom strednom odbornom vzdelávaní,

- ¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v úplnom strednom odbornom vzdelávaní .

Kľúčové kompetencie			
Poznávacie (kognitívne) kompetencie	Komunikačné kompetencie	Interpersonálne (sociálne) kompetencie	Intrapersonálne (osobnostné) kompetencie
Kompetencia: používať kognitívne operácie	Kompetencia: tvoriť, prijať a spracovať informácie	Kompetencia: akceptovať skupinové hodnoty	Kompetencia: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu
Kompetencia: učiť sa sám aj v skupine	Kompetencia: vyhľadávať a sprostredkovať informácie	Kompetencia: tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín	Kompetencia: vytvárať vlastný hodnotový systém
Kompetencia: kriticky myslieť	Kompetencia: formulovať svoj názor a argumentovať	Kompetencia: spolupracovať s jednotlivcami aj skupinami	Kompetencia: regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život
Kompetencia: formulovať a riešiť problémy	Kompetencia: verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city	Kompetencia: vžiť sa do pocitov a konania inej osoby	
Kompetencia: tvorivo myslieť			

Tabuľka č. 1

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.		
	Optimálny výkon		
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	Minimálny výkon		
	1.1 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne (vhodná forma a obsah).	1.1.1 Žiak sa dokáže pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou.	1.1.1 Žiak sa dokáže zorientovať v danej komunikačnej situácii a reagovať na počutý text tak, že poslucháč pochopí obsah jeho výpovede.
		1.1.2 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá spisovnej slovenskej výslovnosti, správne artikuluje, uplatňuje vhodnú intonáciu, v ktorej dodržiava významové a fyziologické pauzy, primerané tempo reči, správne frázovanie výpovede a vhodnú moduláciu hlasu.	1.1.2 Žiak si uvedomuje spisovnosť a nespisovnosť vo svojom prejave a vo verejných prejavoch sa snaží používať spisovnú výslovnosť.
		1.1.3 Žiak dokáže vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu.	1.1.3 Žiak dokáže začať, viesť a ukončiť komunikáciu.
1.1.4 Žiak vie charakterizovať jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú a písomnú podobu reči, a ich základné jednotky.		1.1.4 Žiak odlišuje zvukovú a písomnú podobu reči a vie pomenovať jej základné jednotky.	

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text		
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijívať a spracovávať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín		
Kompetencie	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
	Optimálny výkon	
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	Minimálny výkon	
	1.2.1 Žiak pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextmi a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch.	1.2.1 Žiak vie vyhľadať význam neznámych slov v jazykových slovníkoch.
	1.2.2 Žiak vie vysvetliť sémantické vzťahy medzi slovami, rozlišuje homonymiu a viacvýznamovosť slov a vie ich správne uplatniť pri tvorbe vlastných prejavov.	1.2.2 Žiak vie s pomocou učiteľa vysvetliť sémantické vzťahy medzi slovami, rozlišuje homonymiu a viacvýznamovosť slov.
	1.2.2 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby, vyhýba sa stereotypnému vyjadrovaniu, rozlišuje funkčnosť a vhodnosť domácich a cudzích slov.	1.2.2 Žiak používa obmedzený repertoár slovnej zásoby s častým opakovaním slov.
	1.2.3 Žiak vie charakterizovať rozdiel medzi individuálnou slovnou zásobou a slovnou zásobou národného jazyka, cielene si rozširuje vlastnú aktívnu slovnú zásobu z dostupných zdrojov – slovníky, beletria, odborná literatúra, internet ap.	1.2.3 Žiak vie vysvetliť rozdiel v rozsahu vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka.
	1.2.4 Žiak vie vysvetliť spôsoby obohacovania slovnej zásoby a využíva ich vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.4 Žiak vie vymenovať spôsoby obohacovania slovnej zásoby.
	1.2.5 Žiak vie vysvetliť slovotvorné postupy a využíva ich pri tvorbe vlastných jazykových prejavov.	1.2.5 Žiak vie používať vo svojich jazykových prejavoch odvodené, zložené slová, skratky a značky.
	1.2.6 Žiak odlišuje v písaných i počutých prejavoch spisovné/nepisovné, resp. stylisticky vhodné/nevhodné slová a túto vedomosť vhodne využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.6 Žiak vie odlíšiť v písaných a počutých prejavoch nárečové slová od spisovných a vo verejných jazykových prejavoch sa snaží využívať spisovné slová.
	1.2.7 Žiak vie určiť slovnodruhovou a syntaktickú platnosť všetkých slov v texte.	1.2.7 Žiak vie odlíšiť jednotlivé slovné druhy v texte.
1.2.8 Žiak vie správne uplatniť gramatické kategórie slovných druhov	1.2.8 Žiak vie s malými chybami, napr. tvary vymedzovacích zámen sám –	

	pri tvorbe viet a textov.	samý, osobných zámen oni – ony, násobných čísloviek päťkrát – päť ráz, uplatniť gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.
--	---------------------------	--

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.		
	Optimálny výkon	Minimálny výkon	
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.9 Žiak vie klasifikovať slovné druhy.	1.2.9 Žiak vie v texte odlišiť plnovýznamové slovné druhy od neplnovýznamových.
		1.2.10 Žiak vie v texte odlišiť jednotlivé druhy neplnovýznamových slovies.	1.2.10 Žiak vie v texte odlišiť plnovýznamové slovesá od neplnovýznamových.
		1.2.11 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch používa na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja správne tvary stupňovania prídavných mien a prísloviek.	1.2.11 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch používa na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja stupňovanie prídavných mien a prísloviek, pričom sa občas nevyhne zle vytvoreným tvarom, resp. pravopisne nesprávnym tvarom typu: väčší, nižší, uššie.
		1.2.12 Žiak vie pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe.	1.2.12 Žiak vie pri tvorbe syntakticky jednoduchých viet dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe.
		1.2.13 Žiak vie zdôvodniť vzťah medzi členmi skladov vo vete na základe ich funkcie.	1.2.13 Žiak vie vysvetliť funkciu prísudku, podmetu, predmetu, príslovkového určenia a prívlastku vo vete.
		1.2.14 Žiak vie transformovať jednoduché vety na polovetné konštrukcie a súvetia a naopak. Funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.14 Žiak odlišuje jednoduchú vetu od súvetia a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Podľa vzoru dokáže transformovať jednoduché vety na súvetia a naopak.
		1.2.15 Žiak vie v texte nájsť odchýlky od vetnej stavby (elipsu, vsuvku a apoziopézu) a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.15 Žiak vie v texte nájsť odchýlku od vetnej stavby – vsuvku.
		1.2.16 Žiak dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete, v jednoduchom súvetí a v zloženom súvetí.	1.2.16 Žiak s malými chybami, napr. čiarka pred zlučovacími spojkami či, alebo, dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text	
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín	
Kompetencie	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.
	Optimálny výkon
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	Minimálny výkon 1.2.17 Žiak vie v texte odlišiť prirad'ovacie súvetie od podrad'ovacieho.
	1.2.17 Žiak vie určiť druh jednoduchého súvetia – prirad'ovacie a podrad'ovacie. Vie určiť druh prirad'ovacieho súvetia a druh vedľajšej vety v podrad'ovacom súvetí.
	1.2.18 Žiak vie vytvoriť štruktúrovaný a kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinno-následné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine.
	1.2.18 Žiak vie vytvoriť názov textu, rozčleniť text na odseky a na úvod, jadro a záver. Pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch sa dopúšťa chýb v logickej nadväznosti viet.
	1.2.19 Žiak vie v cudzom texte vyhľadať a vo vlastnom jazykovom prejave uplatniť obsahové, jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú súdržnosť textu.
	1.2.19 Žiak vie v cudzom texte vyhľadať a vo vlastnom jazykovom prejave uplatniť obsahové a niektoré jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú súdržnosť textu.
	1.2.20 Žiak vie v cudzých jazykových prejavoch nájsť chyby v logickom poradí viet a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede.
1.2.20 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede.	
1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.21 Žiak vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a zohľadňuje ich vo vlastných jazykových prejavoch.
1.2.21 Žiak vie vymenovať základné štýlotvorné činitele. Pri tvorbe vlastných jazykových prejavov dodržiava predovšetkým tému, pričom zohľadňuje funkciu prejavov.	
1.2.22 Žiak si vie na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a na ich základe samostatne vytvoriť požadovaný text.	1.2.22 Žiak na základe posúdenia komunikačnej situácie vie stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a s malými formálnymi chybami, napr. chybné grafické rozmiestnenie textu, prehodenie záväzných informácií v texte ap., dokáže podľa vzoru vytvoriť – žiadosť, zápisnicu, splnomocnenie a informačný leták. Dokáže vyplniť dotazník, objednávku a potvrdenie. Dokáže odlišiť administratívny životopis od beletrizovaného a s pomocou učiteľa dokáže oba typy vytvoriť. Vie odlišiť (vlastný) výkladový slohový postup od úvahového slohového postupu. Dokáže odlišiť priamu a nepriamu charakteristiku.

		a dokáže vysvetliť ich základné funkcie.	
--	--	--	--

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť, formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
		Optimálny výkon	Minimálny výkon
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.37 Žiak pozná a pri tvorbe vlastných jazykových prejavov aktívne využíva platné jazykové kodifikačné príručky.	1.2.37 Žiak pri tvorbe vlastného jazykového prejavu dokáže len na veľmi nízkej úrovni zakomponovať získané informácie z platných jazykových kodifikačných príručiek.
		1.2.38 Žiak dodržiava v komunikačných situáciách spoločenské zásady rétoriky.	1.2.38 Žiak pozná spoločenské zásady rétoriky, ale len zriedka ich dokáže dodržiavať vo vlastnej komunikácii.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text		
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém		
Kompetencie	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
	Optimálny výkon	
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	Minimálny výkon	
	1.3.1 Žiak vie výrazne čítať umelecký text.	1.3.1 Žiak po príprave dokáže plynulo prečítať vecný a umelecký text.
	1.3.2 Žiak vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke.	1.3.2 Žiak vie na základe funkcie rozlíšiť vecný a umelecký text.
	1.3.3 Žiak vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.	1.3.3 Žiak vie v známom texte identifikovať niektoré výrazové prostriedky, ktoré určujú text buď ako vecný alebo ako umelecký.
	1.3.4 Žiak dokáže identifikovať kľúčové slová textu.	1.3.4 Žiak s pomocou učiteľa dokáže vybrať kľúčové slová textu.
	1.3.5 Žiak vie v texte odlíšiť hlavné myšlienky od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných.	1.3.5 Žiak vie rozlíšiť v známom texte hlavné myšlienky od vedľajších.
	1.3.6 Žiak dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu.	1.3.6 Žiak dokáže s pomocou učiteľa sformulovať hlavnú myšlienku známeho textu.
	1.3.7 Žiak dokáže analyzovať text – vytvoriť z neho konspekt, osnovu, tézy.	1.3.7 Žiak dokáže analyzovať text – vytvoriť z neho konspekt.
	1.3.8 Žiak dokáže posúdiť vierohodnosť/spoľahlivosť/relevantnosť informačných zdrojov, na základe ktorých bol text vytvorený.	1.3.8 Žiak vie určiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený.
	1.3.9 Žiak dokáže zhodnotiť text z hľadiska jazykovej kultúry.	1.3.9 Žiak dokáže posúdiť spisovnosť jazykových prostriedkov v texte a overiť si svoje tvrdenie v jazykových príručkách.
1.3.10 Žiak na základe analýzy vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu a dokáže ho obhájiť.	1.3.10 Žiak vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu.	

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.			
Kompetencie			
Optimálny výkon			
Minimálny výkon			
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	1.3.11 Žiak ovláda základy kritického čítania, t. j. vie vnímať problémy nastolené textom a identifikuje chyby a protirečenia, ktoré sa v texte nachádzajú.	1.3.11 Žiak vie s pomocou učiteľa identifikovať problémy nastolené textom.
		1.3.12 Žiak dokáže vyjadriť a vysvetliť svoj názor na riešenie reálnych problémov s využitím podnetov z prečítaného textu.	1.3.12 Žiak dokáže identifikovať autorovo riešenie problémov nastolených textom.
		1.3.13 Žiak dokáže identifikovať všetky informácie uvedené v texte explicitne.	1.3.13 Žiak dokáže identifikovať niektoré informácie uvedené v texte explicitne.
		1.3.14 Žiak je schopný vyvodit' z textu informácie, ktoré v ňom nie sú uvedené priamo, ale z neho vyplývajú. Na lepšie porozumenie textu aktívne využíva kontextové súvislosti.	1.3.14 Žiak s pomocou učiteľa je schopný vyvodit' z textu niektoré informácie, ktoré nie sú uvedené priamo, ale z neho vyplývajú.
		1.3.15 Žiak je schopný interpretovať text a integrovať informácie z neho s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami.	1.3.15 Žiak je schopný reprodukovať obsah vecného textu a intuitívne spájať informácie z neho s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami.
		1.3.16 Žiak dokáže vybrať a hodnotiť text z hľadiska obsahu.	1.3.16 Žiak dokáže vybrať vecný text z hľadiska obsahu.
		1.3.17 Žiak dokáže hodnotiť text z hľadiska formy, jazykových prostriedkov, útvaru, štýlu.	1.3.17 Žiak je schopný určiť niektoré jazykové prostriedky a s pomocou učiteľa aj jazykový štýl krátkeho, jednoduchého vecného textu.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Kompetencie		Výkon	
		Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
		Optimálny výkon	Minimálny výkon
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.4 Vedieť aktívne počúvať.	1.4.1 Žiak dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný roztriediť vypočuté informácie, vyjadriť hlavnú myšlienku textu a zopakovať niekoľko kľúčových slov.	1.4.1 Žiak dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlišiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií.
		1.4.2 Žiak vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext a ďalej ho využiť.	1.4.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa porozumieť kontextu vypočutého prejavu.
		1.4.3 Žiak dokáže posúdiť z hľadiska jazykovej správnosti a spoločenského tónu vyjadrenie partnerov v danej komunikácii.	1.4.3 Výkon sa neuvádza
		1.4.4 Žiak dokáže zhodnotiť obsah a kvalitu ústnych prejavov spolužiakov a reagovať na ne spoločensky vhodným spôsobom.	1.4.4 Výkon sa neuvádza
2 Schopnosť učiť sa učiť.	2.1 Schopnosť učiť sa učiť.	2.1.1 Žiak sa samostatne učí a vie využiť podnety na učenie z rôznych zdrojov, pozná svoj učebný štýl.	2.1.1 Žiak sa učí s pomocou učiteľa alebo spolužiakov. Intuitívne využíva rôzne spôsoby učenia sa.
		2.1.2 Žiak vie naplánovať svoju činnosť pri príprave projektu.	2.1.2 Žiak vie s pomocou učiteľa naplánovať svoju činnosť pri príprave a riešení skupinového projektu.
		2.1.3 Žiak vie na základe získaných informácií vytvoriť hypotézy a overiť ich pravdivosť.	2.1.3 Výkon sa neuvádza.
		2.1.4 Žiak dokáže v projekte samostatne zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti a vhodne prezentovať projekt. Dokáže prijať vecné pripomienky k svojmu projektu, analyzovať ich a prípadne zapracovať do svojho pôvodného riešenia.	2.1.4 Žiak dokáže prezentovať časť výsledkov skupinového projektu, ale nevyhne sa pri tom kompozičným, logickým a jazykovým chybám.

Obsahový vzdelávací štandard

Časť: jazyk

Poznámka:

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole.

Normálne písmo – pojmy zavádzané v úplnom strednom odbornom vzdelávaní.

☞¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v úplnom strednom odbornom vzdelávaní.

Zvuková rovina jazyka, grafická stránka jazyka a pravopis	
fonéma	
hláska	<p>samohlásky – spoluhlásky – dvojhlásky</p> <p>samohlásky: krátke – dlhé</p> <p>spoluhlásky: tvrdé – mäkké – obojaké</p> <p>znelé – neznelé; znelé nepárové (zvučné) spoluhlásky</p>
slabika	<p>rozdeľovanie slov na slabiky</p> <p>slabikotvorné hlásky -l, -í, -r, -ř</p> <p>rytmické krátenie</p>
slovo	
spisovná výslovnosť/ortoepia	<p>splývavá/viazaná výslovnosť</p> <p>spodobovanie/znelostná asimilácia</p> <p>výslovnosť a výskyt ä</p> <p>výslovnosť slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v cudzích slovách</p> <p>výslovnosť cudzích slov ☞¹</p>
intonácia	<p>časová modulácia reči: kvantita hlások, prestávka/pauza – fyziologická, významová, tempo reči, rytmus</p> <p>silová modulácia hlasu: hlavný slovný prízvuk, dôraz, sila hlasu</p> <p>tónová modulácia hlasu: uspokojivá končiaca (klesavá), neuspokojivá končiaca (stúpavá), neuspokojivá nekončiaca melódia vety</p> <p>frázovanie</p>
grafická stránka jazyka	<p>písmeno/graféma</p> <p>abeceda</p> <p>malé, veľké, písané, tlačené písmená</p> <p>diakritické znamienka: dĺžeň, mäkčeň, vokáň, dve bodky</p> <p>interpunkcia; interpunkčné znamienka: bodka, otáznik, výkričník, čiarka, bodkočiarka, spojovník, zátvorka, pomlčka, úvodzovky, dvojbodka, apostrof, lomka, tri bodky</p>
pravopis/ortografia	<p>vybrané slová</p> <p>rozdeľovanie predponových slov: slabičné a neslabičné predpony</p> <p>priama reč, uvádzacia veta</p> <p>vsuvka, prístavok, oslovenie</p> <p>pravidlo o rytmickom krátení</p> <p>samohlásková skupina – spoluhlásková skupina</p>

Významová/lexikálna rovina jazyka	
sémantický trojuholník: objekt/vec – pojem – slovo	
lexikálny význam slova – gramatický význam slova	
slovná zásoba – členenie	
	jadro slovnej zásoby – okraj slovnej zásoby
	slovná zásoba národného jazyka – individuálna slovná zásoba
	aktívna slovná zásoba – pasívna slovná zásoba
	spisovné slová
	nespisovné slová: nárečové a slangové slová
	termíny/odborné názvy
	neutrálne slová
	citovo zafarbené (expresívne) slová: zdrobneniny, eufemizmy, pejoratíva, vulgarizmy
	domáce slová – cudzie slová
	nové slová/neologizmy
	zastarané slová
	archaizmy
	historizmy
jednoslovné pomenovania	
viacslovné pomenovania	
	združené pomenovania
	frazeologizmus: príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie
jednovýznamové – viacvýznamové slová	
synonymá	
antonymá/opozitá	
homonymá	
spôsoby obohacovania slovnej zásoby	
	tvorenie slov: slovotvorný základ, základové slovo
	odvodzovanie – predpona, prípona; odvodené slovo
	skladanie
	skracovanie – skratky , značky, skratkové slová
	preberanie slov
	prenášanie významu/ nepriame pomenovania – metafora, metonymia, personifikácia
internacionalizácia – internacionalizmus	
slovná zásoba – systematizácia	
slovníky	
	pravopisný, synonymický
	výkladový, cudzích slov
	frazeologický
	prekladový, terminologický

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
gramatický tvar	
skloňovanie	
menné gramatické kategórie	
	rod, číslo, pád
pádové otázky	
podstatné mená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	všeobecné – vlastné
	konkrétne – abstraktné
	životné – neživotné
rod	mužský, ženský, stredný
číslo	jednotné/singulár – množné/plurál
pád	nominatív/1. pád, genitív/2. pád, datív/3. pád, akuzatív/4. pád, vokatív/5. pád, lokál/6. pád, inštrumentál/7. pád
vzor	chlap, hrdina dub, stroj, kuli žena, ulica, dlaň, kosť, gazdina mesto, srdce, vysvedčenie, dievča
	pomnožné podstatné mená
	podstatné mená mužského rodu
	zvieracie
	neživotné zakončené na –r, -l
	cudzie nesklonné podstatné mená
	skloňovanie podstatného mena pani
prídavné mená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	akostné
	stupňovanie
	stupeň – 1., 2., 3.
	vzťahové
	privlastňovacie
	rod, číslo, pád
vzor	pekný, cudzí pávi otcov (matkin)
Zámená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	skloňovanie
	základný tvar
	rod, číslo, pád

Tvarová/morfologická rovina jazyka																									
	<table border="1"> <tr> <td>druhy zámen</td> <td>osobné – základné, privlastňovacie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>zvratné – základné, privlastňovacie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>vymedzovacie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>neurčité</td> </tr> <tr> <td></td> <td>opytovacie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ukazovacie</td> </tr> </table>	druhy zámen	osobné – základné, privlastňovacie		zvratné – základné, privlastňovacie		vymedzovacie		neurčité		opytovacie		ukazovacie												
druhy zámen	osobné – základné, privlastňovacie																								
	zvratné – základné, privlastňovacie																								
	vymedzovacie																								
	neurčité																								
	opytovacie																								
	ukazovacie																								
číslovky	<table border="1"> <tr> <td>ohybný slovný druh</td> <td></td> </tr> <tr> <td>plnovýznamový slovný druh</td> <td></td> </tr> <tr> <td>vetnočlenská platnosť</td> <td></td> </tr> <tr> <td>skloňovanie</td> <td></td> </tr> <tr> <td>rod, číslo, pád</td> <td></td> </tr> <tr> <td>druhy čísloviek</td> <td> <table border="1"> <tr> <td>určité</td> </tr> <tr> <td>neurčité</td> </tr> <tr> <td>základné</td> </tr> <tr> <td>radové</td> </tr> <tr> <td>násobné</td> </tr> <tr> <td>skupinové</td> </tr> </table> </td> </tr> </table>	ohybný slovný druh		plnovýznamový slovný druh		vetnočlenská platnosť		skloňovanie		rod, číslo, pád		druhy čísloviek	<table border="1"> <tr> <td>určité</td> </tr> <tr> <td>neurčité</td> </tr> <tr> <td>základné</td> </tr> <tr> <td>radové</td> </tr> <tr> <td>násobné</td> </tr> <tr> <td>skupinové</td> </tr> </table>	určité	neurčité	základné	radové	násobné	skupinové						
ohybný slovný druh																									
plnovýznamový slovný druh																									
vetnočlenská platnosť																									
skloňovanie																									
rod, číslo, pád																									
druhy čísloviek	<table border="1"> <tr> <td>určité</td> </tr> <tr> <td>neurčité</td> </tr> <tr> <td>základné</td> </tr> <tr> <td>radové</td> </tr> <tr> <td>násobné</td> </tr> <tr> <td>skupinové</td> </tr> </table>	určité	neurčité	základné	radové	násobné	skupinové																		
určité																									
neurčité																									
základné																									
radové																									
násobné																									
skupinové																									
slovesá	<table border="1"> <tr> <td>ohybný slovný druh</td> <td></td> </tr> <tr> <td>plnovýznamový slovný druh</td> <td></td> </tr> <tr> <td>vetnočlenská platnosť</td> <td></td> </tr> <tr> <td>tykanie/vykanie</td> <td></td> </tr> <tr> <td>časovanie</td> <td></td> </tr> <tr> <td>slovesné gramatické kategórie</td> <td>osoba, číslo, čas, spôsob, rod, vid</td> </tr> <tr> <td>osoba – 1., 2., 3.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>čas</td> <td> <table border="1"> <tr> <td>minulý, prítomný, budúci</td> </tr> <tr> <td>historický prítomný</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td>spôsob</td> <td>oznamovací, rozkazovací, podmieňovací</td> </tr> <tr> <td>rod</td> <td>činný, trpný</td> </tr> <tr> <td>vid</td> <td>dokonavý, nedokonavý</td> </tr> </table>	ohybný slovný druh		plnovýznamový slovný druh		vetnočlenská platnosť		tykanie/vykanie		časovanie		slovesné gramatické kategórie	osoba, číslo, čas, spôsob, rod, vid	osoba – 1., 2., 3.		čas	<table border="1"> <tr> <td>minulý, prítomný, budúci</td> </tr> <tr> <td>historický prítomný</td> </tr> </table>	minulý, prítomný, budúci	historický prítomný	spôsob	oznamovací, rozkazovací, podmieňovací	rod	činný, trpný	vid	dokonavý, nedokonavý
ohybný slovný druh																									
plnovýznamový slovný druh																									
vetnočlenská platnosť																									
tykanie/vykanie																									
časovanie																									
slovesné gramatické kategórie	osoba, číslo, čas, spôsob, rod, vid																								
osoba – 1., 2., 3.																									
čas	<table border="1"> <tr> <td>minulý, prítomný, budúci</td> </tr> <tr> <td>historický prítomný</td> </tr> </table>	minulý, prítomný, budúci	historický prítomný																						
minulý, prítomný, budúci																									
historický prítomný																									
spôsob	oznamovací, rozkazovací, podmieňovací																								
rod	činný, trpný																								
vid	dokonavý, nedokonavý																								

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
	určitý tvar slovíes
	neurčité tvary slovíes
	neurčitok, prechodník, činné prídavné prídavné, trpné prídavné, slovesné podstatné meno
	jednoduchý a zložený slovesný tvar
	zvrátané, nezvrátané
	plnovýznamové
	činnostné, stavové
	neplnovýznamové
	sponové, modálne, fázové
príslovky	
	neohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	druhy prísloviak
	miesta, času, spôsobu, príčiny
	stupňovanie prísloviak
predložky	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	väzba s pádom
	vokalizácia
spojky	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	priraďovacie
	zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie, odporovacie
	podrad'ovacie
	interpunkcia
častice	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	interpunkcia
citoslovčia	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	interpunkcia

Syntaktická/skladobná rovina	
veta	
vety podľa zloženia	
	jednoduchá veta
	holá
	rozvitá
	rozvitá s viacnásobným vetným členom
zložená veta/súvetie	jednoduché súvetie
	zložené súvetie
vety podľa obsahu/modálnosti	
oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia; zvolacia	
vety podľa členitosti	
	jednočlenná
	slovesná – neslovesná
	dvojjčlenná
	úplná – neúplná
základné/hlavné vetné členy	
	podmet
	vyjadrený – nevyjadrený
	prísudok
	slovesný – neslovesný
	vetný základ – slovesný, neslovesný
vedľajšie/rozvíjacie vetné členy	
	predmet
	priamy, nepriamy
	príslovkové určenie
	miesta
	času
	príčiny
	spôsobu
	prívlastok
	zhodný – nezhodný
	prístavok
vetné sklady	
	prisudzovací sklad
	určovací sklad
	priraďovací sklad
zhoda	
polovetná konštrukcia – s prechodníkom, s prídajúcim, s neurčitkom	
jednoduché súvetie – priraďovacie, podrad'ovacie	
priraďovacie súvetie	
	zlučovacie
	stupňovacie
	odporovacie
	vylučovacie

Syntaktická/skladobná rovina	
podrad'ovacie súvetie	
	vedľajšia veta
	prísudková
	podmetová
	predmetová
	príslovková
	miestna
	časová
	príčinná
	spôsobová
	prívlastková
expresívne syntaktické konštrukcie	
	vsuvka, prístavok, oslovenie , výpustka/elipsa, neukončená výpoveď/apoziopéza
zápor v slovenčine	
slovosled – významový, gramatický a rytmický činiteľ	
nadvetná/textová syntax	
	názov, odsek, kapitola, úvod, jadro, záver
	titulok
	súdržnosť textu ¹

Sloh					
text	<table border="1"> <tr><td>vecný</td></tr> <tr><td>umelecký</td></tr> <tr><td>súvislý</td></tr> <tr><td>nesúvislý: graf, schéma, tabuľka</td></tr> </table>	vecný	umelecký	súvislý	nesúvislý: graf, schéma, tabuľka
vecný					
umelecký					
súvislý					
nesúvislý: graf, schéma, tabuľka					
spoločné a rozdielne znaky textov					
kontext					
kľúčové slová					
osnova					
koncept					
analýza textu					
obsah textu, forma textu, autorský zámer					
interpretácia textu					
slohové postupy					
informačný, rozprávací, opisný, výkladový/úvahový					
slohotvorný proces					
jazykové štýly					
náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký					
hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov, slohových útvarov					
štýlotvorné činitele					
téma, autor, situácia, funkcia, adresát					
slohové útvary/žánre					
blahoželanie – ústne/písomne					
pohľadnica					
list					
súkromný					
úradný					
žiadosť, reklamácia, objednávka, potvrdenie, sťažnosť					
predtlač: dotazník, prihláška , zápisnica, splnomocnenie					
motivačný list					
pravidlá písania a úpravy písomností administratívneho štýlu					
životopis					
štruktúrovaný					
beletrizovaný					
príhovor (prívet)					
cielený rozhovor (interview)					
pozdvánka					
plagát					
vizitka					
reklama					
inzerát					
správa o riešení/výsledku projektu					

Sloh	
	rozprávanie ¹
	opis
	statický
	dynamický
	umelecký ¹
	odborný
	charakteristika osoby
	priama
	nepriama
	oznam
	správa
	reportáž
	recenzia
	komentár
	krátke správy – SMS, e-mail/mejl
	úvaha ¹
	výklad ¹
	projekt
	príležitostné prejavy: slávnostný príhovor
	náučný prejav: prednáška, referát
agitačný prejav: politická reč, súdna reč	
diskusný príspevok	
vnútorná kompozícia rozprávania	
úvod	
zápletká	
vyvrcholenie	
obrat	
rozuzlenie	
fázy tvorenia jazykového prejavu	
pointa	

Jazykoveda	
jazykoveda	náuka o zvukovej rovine jazyka/fonetika a fonológia
	náuka o významovej rovine jazyka/lexikológia
	tvaroslovie/morfológia
	syntax/skladba
	štylistika

Jazyk a reč						
jazyk						
jazykový znak						
jazykový systém						
reč						
funkcie jazyka	<table border="1"> <tr> <td>dorozumievacia/komunikatívna</td> </tr> <tr> <td>estetická</td> </tr> <tr> <td>poznávacia/kognitívna</td> </tr> <tr> <td>reprezentatívna</td> </tr> </table>	dorozumievacia/komunikatívna	estetická	poznávacia/kognitívna	reprezentatívna	
dorozumievacia/komunikatívna						
estetická						
poznávacia/kognitívna						
reprezentatívna						
národný jazyk						
cieľový jazyk						
cudzí jazyk						
spisovný jazyk						
nárečie	<table border="1"> <tr> <td>teritoriálne</td> </tr> <tr> <td>sociálne</td> </tr> </table>	teritoriálne	sociálne			
teritoriálne						
sociálne						
úradný (štátny jazyk) jazyk						
jazyky národnostných menšín						
indoeurópsky prajazyk						
indoeurópske jazyky						
	<table border="1"> <tr> <td>germánske</td> </tr> <tr> <td>románske</td> </tr> <tr> <td>slovanské</td> </tr> <tr> <td> <table border="1"> <tr> <td>východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské</td> </tr> </table> </td> </tr> </table>	germánske	románske	slovanské	<table border="1"> <tr> <td>východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské</td> </tr> </table>	východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské
germánske						
románske						
slovanské						
<table border="1"> <tr> <td>východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské</td> </tr> </table>	východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské					
východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské						
starosloviencina						
jazyková norma						
kodifikácia spisovného jazyka						
A. Bernolák						
	<table border="1"> <tr> <td>berňolákovčina</td> </tr> </table>	berňolákovčina				
berňolákovčina						
E. Štúr						
	<table border="1"> <tr> <td>štúrovčina</td> </tr> </table>	štúrovčina				
štúrovčina						
M. Hattala						
kodifikačné príručky						

Učenie sa	
učebný štýl	
faktory ovplyvňujúce učenie sa	
efektívne zapamätávanie	
kontrola plnenia plánu	
projektovanie vlastnej budúcnosti	
projekt	príprava projektu
	realizácia projektu
	prezentácia projektu
dedukcia	
indukcia	
komparácia	
analýza	
syntéza	
analógia	

Práca s informáciami	
informácia	
kľúčové slová	
vedľajšia informácia v texte	
zdroje informácií	
	nadpis , titulok, marginálie, resumé, abstrakt, anotácia, obsah, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, poznámky pod čiarou, vysvetlivky
spôsoby spracovania informácií	
	konspekt/poznámky
	hlavná myšlienka
	osnova z prečítaného alebo počutého textu
	tézy
citácia	
	presná, voľná, parafráza
propagácia	
agitácia	
dezinformácia	
masmediálne komunikačné prostriedky	

Jazyková kultúra	
jazyková norma – jazyková kultúra	
spoločenské zásady komunikácie	

Komunikácia	
komunikácia	verbálna, neverbálna súkromná, verejná efektívna, asertívna, devalvujúca
mimojazykové (neverbálne) prostriedky	mimika , gestika, proxemika
komunikačná situácia	odosielateľ prijímateľ dialóg monológ
diskusia, debata	názor dôkaz argument protiargument
rétorika	

Tabuľka č. 2

KRITÉRIÁ KONTROLY A HODNOTENIA ŽIAKOV		
PÍ SOMNÉ PRÁ CE		
	Počet	Zameranie
1. – 4. ročník	8	<ul style="list-style-type: none"> ✓ beletrizovaný životopis ✓ umelecký opis ✓ charakteristika osoby ✓ úvaha ✓ výklad ✓ diskusný príspevok ✓ rozprávanie ✓ slávnostný prejav¹

LITERÁRNA ZLOŽKA

Cieľom literárnej výchovy je sústavne rozvíjať čitateľské a interpretačné zručnosti žiakov zamerané na špecifické poznávanie sveta, porozumenie medziľudských vzťahov a rozvíjanie estetického cítenia. Základným princípom osnovania obsahu je rozvoj čítania ako nástroja na všestranné osvojovanie umeleckého textu. Dôraz sa kladie na postupné rozvíjanie čitateľa od schopnosti analyzovať sémantiku umeleckého textu (analytické čítanie), porozumieť jej a prenikať do znakovkej podstaty textu, až po schopnosť pracovať s jeho významom na vyššej individuálnej úrovni spracovania, t. j. syntetizovať ho, interpretovať a hodnotiť zo všetkých jeho stránok (syntetické, hodnotiace čítanie).

Tento princíp usporiadania obsahu smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem umeleckého textu, jeho analýzu a hodnotenie.

Základnou úlohou literárnej výchovy v stredných školách je postupný prechod jednotlivými fázami čítania:

- čítanie s porozumením: analýza, syntéza a interpretácia,
- metainterpretácia diela, individuálne hodnotenie literárnych diel.

Štruktúra dokumentu

Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry – **literárna zložka** – tvorí výkonový a obsahový štandard v tabuľkovej forme.

Štrukturujeúcim prvkom výkonového štandardu sú jednotlivé **predmetové kompetencie (vid'. Tabuľka č. 3)**.

Tabuľka č. 3

Predmetové kompetencie	
I. Technika čítania a verejná prezentácia textu	1. Plynulo čítať súvislý literárny text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať a dodržiavať spisovnú výslovnosť.
	2. Pri prednese literárneho textu aplikovať vedomosti o zvukovej rovine jazyka, v básnickom texte rešpektovať rytmickú usporiadanosť a frázovať ho v zhode s vlastným chápaním jeho významu.
	3. Pri dramatizovanom čítaní primerane hlasovo prezentovať text postavy dramatického diela.

Predmetové kompetencie	
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	1. Reprodukovať fakty a definície, vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
	2. Usporiadať známe javy do tried a systémov.
	3. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty.
	4. Integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia.
III. Analytické a interpretačné kompetencie	1. Zovšeobecniť literárny jav a navrhnúť jeho definíciu.
	2. Analyzovať literárny text z hľadiska štylistických, tematických a kompozičných prostriedkov a určiť ich funkčné využitie v diele.
	3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.
	4. Hodnotiť dielo z vlastného stanoviska v kontexte doby jeho vzniku a v súčasnom kontexte.
IV. Tvorivé kompetencie	1. Parafrázovať dej epického a dramatického diela.
	2. Transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru.
	3. Vytvoriť básnický text, poviedku, scenár alebo iný kratší umelecký text.
	4.
V. Informačné zručnosti	1. Orientovať sa vo verejnej knižnici a jej službách.
	2. Pracovať s údajmi o knižnom fonde v listkovej a elektronickej podobe.
	3. Vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.
	4. Vybudovať si vlastnú knižnicu.

Výkonový štandard vymedzuje učebný výkon žiaka a je kritériom na hodnotenie úrovne, ktorú žiak dosiahol na vyučovaní. Tvoria ho textové časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- **riadky:** aplikačný kontext, kľúčové kompetencie,
- **stĺpce:** predmetové kompetencie, optimálny výkon, minimálny výkon.

Aplikačný kontext vo vzdelávacom štandarde sa stal dominantným prvkom. Ide o **textovú zložku** vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé literárne žánre/literárne druhy stanovené v obsahovom štandarde. Kontext predstavuje priestor na rozvíjanie čitateľských a interpretačných kompetencií, ktoré sú spojené s vytváraním a osvojovaním základných teoretických poznatkov o literatúre.

Kľúčové kompetencie majú nadpredmetový charakter, vytvárajú sa, upevňujú a využívajú v rámci celého učebného procesu.

Predmetové kompetencie majú jednoznačne činnostný charakter, sú napĺňané výkonom a obsahovým vymedzením učíva.

Výkon je definovaný dvoma krajnými úrovňami, a to optimálnou (najvyššou – výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou – dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci úplného stredného odborného vzdelávania.

Obsahový štandard predstavuje **druhú a neoddeliteľnú časť vzdelávacieho štandardu**. Tvoria ho základné literárnovedné **pojmy**. Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami závisí od rozhodnutia učiteľa a príslušnej predmetovej komisie. Pojmy sú graficky rozdelené do troch kategórií:

- **tučné písmo** – pojmy už boli zavedené v základnej škole,
- normálne písmo – pojmy zavádzané v úplnom strednom odbornom vzdelávaní,
- ¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v úplnom strednom odbornom vzdelávaní.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KEŤOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		Výkon	
		Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
		Optimálny	Minimálny
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	1. Reprodukovať fakty a definície, vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.	1.1 Žiak vie reprodukovať definíciu štandardizovaných pojmov a vysvetliť ju. 1.2 Žiak vie porovnať príbuzné štandardizované pojmy (napr. poviedka/novela/román; metafora/metonymia; symbol/trópy).	1.1 Žiak vie reprodukovať definíciu štandardizovaných pojmov.
	2. Usporiadať známe javy do tried a systémov.	2.1 Žiak chápe zásady klasifikácie pojmov a vie zaradiť štandardizované pojmy (literárne javy) do tried na základe určených spoločných, resp. rozdielnych vlastností. Svoj návrh dokáže vysvetliť a obhájiť.	2.1 Žiak vie reprodukovať jednoduchú klasifikáciu literárnych javov, ktoré sa preberali na vyučovaní.
	3. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty.	3.1 Žiak vie vyhľadať štylistické prostriedky v známej aj neznámej básni a vysvetliť ich rytmotvornú a významovú funkciu v danom texte. 3.2 Žiak vie určiť prostriedky rytmickej organizácie verša (napr. slabičnosť, rýmy). 3.3 Žiak rozpozná vlastnosti voľného verša v akejkoľvek relevantnej básni a vie na jej príklade demonštrovať rozdiely medzi voľným a metricky viazaným veršom. 3.4 Žiak vie odlíšiť príbuzné literárne javy (napr. rytmicky viazaná/rytmicky neviazaná reč; dejová/významová rovina) a vysvetliť rozdiely medzi nimi pri aplikácii na konkrétne dielo. 3.5 Žiak chápe hlŕkové členenie umeleckého diela a v akomkoľvek prečítanom diele s jednoznačným autorským poslanstvom, dokáže sám identifikovať významovú rovinu, vysvetliť jej prepojenie s dejovou rovinou a autorskou koncepciou postáv. 3.6 Žiak vie vyhľadať štylistické prostriedky v známom aj neznámom prozaickom a dramatickom texte a vysvetliť ich významovú funkciu v diele.	3.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známej básni vyhľadať štylistické prostriedky a zvážiť ich estetický prínos. 3.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známej básni určiť rým, počet slabík; v básni s pravidelným sylabicko-tonickým rytmom určiť prízvukné slabiky. 3.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa identifikovať báseň napísanú voľným veršom. 3.4 Žiak vie s pomocou učiteľa v známom diele určiť, či ide o básnické/prozaické/dramatické dielo; komédiu/tragédiu; pásmo rozprávača/pásmo postáv; monológ/dialóg/vnútorňý monológ. 3.5 výkon sa neuvádza. 3.6 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známom prozaickom a dramatickom texte vyhľadať štylistické prostriedky a zvážiť ich estetický prínos.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text	
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém	
Výkon	
Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
Predmetová kompetencia	
Optimálny	
Minimálny	
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	<p>4. Integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepcnými skúsenosťami z iných druhov umenia.</p>
<p>4.1 Žiak vie aplikovať príbuzné literárnoumelecké javy na výtvarné, hudobné a architektonické diela a vysvetliť ich estetickú funkciu (napr. rytmus, kompozícia, kontrast, idealizácia, symbol, alegória).</p> <p>4.2 Žiak vie charakterizovať a chronologicky usporiadať literárnohistorické obdobia a smery, do ich rámca zaradiť vybraných autorov na základe relevantných znakov diel.</p> <p>4.3 Žiak chápe estetický zmysel umenia a umeleckej literatúry, rozumie estetickú poznávaciu funkciu umeleckého diela a vie tieto pojmy uplatniť pri interpretácii akéhokoľvek primeraného literárneho diela.</p>	<p>4.1 Výkon sa neuvádza.</p> <p>4.2 Žiak vie chronologicky usporiadať literárnohistorické obdobia a smery, do ich rámca zaradiť štandardizovaných autorov a ich diela.</p> <p>4.3 Výkon sa neuvádza.</p>

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.		
	Optimálny	Minimálny	
III. Analytické a interpretačné kompetencie	1. Zovšeobecniť literárny jav a navrhnuť jeho definíciu	1.1 Žiak na základe analýzy textu z určeného hľadiska dokáže identifikovať nový literárny jav a obsahovo ho vymedziť v návrhu definície.	1.1 Výkon sa neuvádza.
	2. Analyzovať literárny text z hľadiska štylistických, tematických a kompozičných prostriedkov a určiť ich funkčné využitie v diele.	2.1 Žiak dokáže uskutočniť štylistickú a kompozičnú analýzu textu a na jej základe zaradiť známe aj neznáme dielo do príslušného literárneho druhu. 2.2 Žiak dokáže uskutočniť štylistickú, tematickú a kompozičnú analýzu textu a na jej základe určiť druh lyriky. 2.3 Žiak dokáže odlíšiť dejový a významový plán literárneho diela. 2.4 Žiak dokáže vyhľadať umelecké jazykové prostriedky a vysvetliť ich uplatnenie v známom aj neznámom diele. 2.5 Žiak chápe formy humoru a vie určiť výrazové (jazykové a situačné) prostriedky, ktoré navodzujú humorný charakter diela. 2.6 Žiak dokáže vystihnúť vnútornú spojitosť prvkov v kompozícii známeho aj neznámeho literárneho diela a svoj názor vie v relatívne ucelenej podobe verbálne prezentovať v diskusii. 2.7 Žiak vie vysvetliť autorovu koncepciu postáv v zmysle celkového zamerania diela a dokáže ako argumenty uviesť poznatky z jeho analýzy. 2.8 Žiak dokáže identifikovať druh rozprávača v známom aj neznámom epickom diele a vysvetliť jeho využitie vo vzťahu k dejovému a významovému plánu diela. Dokáže pri tom uplatniť výsledky štylistickej analýzy textu.	2.1 Žiak dokáže zaradiť známe dielo do príslušného literárneho druhu a s pomocou učiteľa určiť niektoré kompozičné a štylistické prvky podporujúce dané zaradenie. 2.2 Výkon sa neuvádza. 2.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známom diele odlíšiť dejový a významový plán. 2.4 Žiak dokáže v známom diele vyhľadať umelecké jazykové prostriedky. 2.5 Žiak identifikuje v diele situačný humor a vie vysvetliť jeho podstatu. 2.6 Výkon sa neuvádza. 2.7 Žiak vie s pomocou učiteľa vysvetliť rolu kľúčovej postavy v známom literárnom diele. 2.8 Žiak dokáže v známom epickom diele s pomocou učiteľa určiť priameho rozprávača.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text		
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém		
Predmetová kompetencia	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
	Optimálny	Minimálny
III. Analytické a interpretačné kompetencie	<p>3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.</p>	<p>3.1 Žiak pri lyrickej poézii chápe významovú otvorenosť básnickej výpovede a na základe identifikácie stylistických, kompozičných a rytmotvorných prostriedkov, ktoré spoluvytvárajú autorský odkaz básne, vie prezentovať svoj osobný výklad akejkoľvek lyrickej básne. Svoj hodnotový systém dokáže konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. Vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov.</p> <p>3.2 Žiak dokáže pochopiť dielo na základe všestrannej analýzy (kompozičnej, stylistickej, obsahovej, druhovej a žánrovej), identifikovať rovinu deja a rovinu významu a ich vzájomnú spojitosť. Svoj hodnotový systém dokáže konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. Vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov.</p> <p>3.3 Žiak v postmodernej literatúre vie vysvetliť princíp neurčitosti v rozprávaní a identifikuje výrazové prostriedky, na ktorých je táto neurčitosť vybudovaná. V texte identifikuje segmenty, ktoré spolu síce obsahovo súvisia, ale v štruktúre textu sú umiestnené bez časovej a logickej súvislosti. Je schopný objaviť kompozičný postup aj v netypicky organizovanom neznámom diele a aspoň čiastočne vysvetliť jeho estetickú účinnosť. Pri hĺbkovom členení textu dokáže odlíšiť diela so skrytým významovým plánom od diel, v ktorých absentuje alebo je potlačená dejová rovina. Rozumie koncepcii bizarných a nadprirodzených postáv či netradičných rozprávačov a v akomkoľvek diele dokáže vystihnúť ich zmysel v celkovom zameraní diela.</p>

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		Výkon	
		Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
		Optimálny	Minimálny
III. Analytické a interpretačné kompetencie	3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.	3.4 Žiak vie vysvetliť autorovu myšlienkovú a estetickú koncepciu diela a pri jej výklade zohľadňuje výsledky stylistickej analýzy. Vie určiť deformácie epického času a priestoru v sci-fi a fantastickej próze. Chápe fantastickú literatúru ako kompozičnú aplikáciu ľudovej rozprávky, starovekého eposu alebo stredovekej literatúry a vie to dokumentovať výsledkami analýzy. Vie porovnať a posúdiť koncepciu postáv ľudovej rozprávky, mýtu, starovekého eposu a stredovekej literatúry s postavami fantastickej literatúry.	3.4 Výkon sa neuvádza.
		3.5 Žiak dokáže v texte divadelnej hry určiť monológ a dialóg. V akomkoľvek dramatickom diele je schopný vysvetliť stvárnenie postavy z hľadiska autorovej koncepcie a významového zamerania diela. Stylisticko-lexikálnou analýzou dokáže určiť prvky, ktoré sú v prehovoroch postáv nositeľom myšlienkového posolstva a estetickej pôsobivosti diela. Svoj názor na text/inscenáciu diela dokáže primerane prezentovať v triede. Vie zhodnotiť režijnú koncepciu inscenácie a prácu hercov, svoj názor verejne prezentovať v triede a v diskusii je schopný uviesť relevantné prvky z textu hry alebo z inscenácie ako argumenty.	3.5 Výkon sa neuvádza.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text	
KEŤOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém	
Predmetová kompetencia	Výkon Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.
	Optimálny
III. Analytické a interpretačné kompetencie	Minimálny
	<p>4.1 Žiak dokáže hodnoty a významy obsiahnuté v diele posúdiť v sociálno-kultúrnom a literárnohistorickom kontexte doby, v ktorej dielo vzniklo, ako aj s ohľadom na premeny tohto kontextu uskutočnené počas „života“ diela až po žiakovu súčasnosť. Svoje poznatky vie prezentovať v triede, podoprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii.</p> <p>4.2 Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj.</p> <p>4.3 Žiak si pri interpretácii uvedomuje fikčný charakter diela a vie vyjadriť odlišnosť medzi mimoliterárnou aktuálnou skutočnosťou a literárnou fikciou.</p>

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		Výkon	
		Žiak dosiahne požadovaný výkon počas štúdia.	
		Optimálny	Minimálny
IV. Tvorivé kompetencie	1. Parafrázovať dej epického a dramatického diela.	1.1 Žiak dokáže prerozprávať príbeh epického alebo dramatického diela, vrátane postmoderne konštruovaného diela.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa prerozprávať príbeh epického alebo dramatického diela.
	2. Transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru.	2.1 Žiak dokáže pretransformovať text epického básnického alebo dramatického diela do prózy. 2.2 Žiak dokáže zdramatizovať kratší prozaický alebo epický básnický text, vhodne využiť monológ a dialóg, sformulovať autorské poznámky. Vie využiť vhodné jazykové prostriedky na dosiahnutie dramatického napätia a estetického dojmu.	2.1 Žiak s pomocou učiteľa dokáže text jednoduchého epického básnického alebo dramatického diela pretransformovať do prózy. 2.2 Žiak vie s pomocou učiteľa zdramatizovať časť poviedky s využitím monológu a dialógu.
	3. Vytvoriť básnický text, poviedku, scenár alebo iný kratší umelecký text.	3.1 Žiak vie vytvoriť jednoduchý básnický, prozaický a dramatický text, pričom uplatní svoje literárnoteoretické vedomosti. 3.2 Žiak dokáže vytvoriť krátky dialóg so znakmi absurdnosti – gagmi, slovnými hračkami, nonsensovou štylizáciou a alogickými väzbami v syntaxi a vonkajšej kompozícii. 3.3 Žiak vie vytvoriť kratšiu fantastickú poviedku alebo sci-fi poviedku.	3.1 Žiak vie vytvoriť jednoduchý prozaický a dramatický text. 3.2 Výkon sa neuvádza. 3.3 Výkon sa neuvádza.
	4. Interpretovať literárny text.	4.1 Žiak vie samostatne napísať interpretáciu (obsahujúcu opis, analýzu, syntézu elementov, prípadne hodnotenie) literárneho diela. Pri tvorbe odborného textu sa opiera o primerané literárnovedné zdroje a vie správne uviesť bibliografické odkazy na použité pramene.	4.1 Výkon sa neuvádza.

Obsahový vzdelávací štandard

Časť: literatúra

Poznámka:

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole.

Normálne písmo – pojmy zavádzané v úplnom strednom odbornom vzdelávaní.

☞¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v úplnom strednom odbornom vzdelávaní.

Všeobecné pojmy	
aktuálna skutočnosť – literárna fikcia	
autor/spisovateľ	
čitateľ/divák/poslucháč	
herec	
režisér	
časopis	
kniha	
knižnica	
rozhlas	
televízia	
film	
inscenácia	
	autorské poznámky
text ☞ ¹	
ilustrácia	
podsystemy literatúry	
	literatúra pre deti
	odborná (náučná) literatúra ☞ ¹
	populárnovedecká literatúra ☞ ¹
	umelecká literatúra ☞ ¹
	dobrodružná literatúra
	literatúra faktu
	vedecko-fantastická literatúra
literárne formy	
	poézia ☞ ¹
	próza ☞ ¹
	divadelná hra ☞ ¹

Literárne obdobia a smery	
staroveká literatúra	
stredoveká literatúra	
renesančná literatúra (humanizmus)	
baroková literatúra	
klasicizmus (osvietenstvo)	
romantizmus	
realizmus, naturalizmus	
literárna moderna	symbolizmus
	impresionizmus
avantgarda	expresionizmus
	surrealizmus (nadrealizmus)
naturizmus	
socialistický realizmus	
existencializmus	
postmoderna	

Literárne druhy	
epika ¹	
lyrika ¹	duchovná lyrika
	čistá (abstraktná) lyrika
	Púbostná lyrika ¹
	spoločenská lyrika ¹
	reflexívna (úvahová) lyrika ¹
	prírodná lyrika ¹
dráma ¹	

Literárne žánre a básnické formy		
lyrická poézia	báseň	
	ľudová pieseň	
	modlitba	
	populárna pieseň ¹	
	pásmo	
	sonet	
epická poézia	bájka	
	balada ¹	
	epos	
epická próza	anekdota	
	aforizmus	
	báj	
	bájka	
	hádanka	
	legenda	
	novela	
	podobienstvo	
	poveš'	
		ľudová poveš'
		autorská poveš'
	poviedka	
	porekadlo	
	pranostika	
	príslovie	
	román	
		detektívny román ¹
		dobrodružný román
		biografický román
		historický román
		dievčenský román
		román vo forme denníka
		sociálny/spoločenský román
		psychologický román
	rozprávka	
		ľudová rozprávka
		autorská rozprávka
		televízna rozprávka
		filmová rozprávka
		rozhlasová rozprávka
vyčítanka		
dramatická literatúra	absurdná dráma	
	činohra ¹	
	komédia ¹	
	tragédia ¹	
automatický text		
komiks		

Štruktúra literárneho diela	
dej	
príbeh	
autorská štylizácia reality	
kompozícia literárneho diela ¹	
chronologický (kronikársky) postup	
reťazový (nadväzujúci) postup	
retrospektívny (spätný) postup	
vnútorná kompozícia epického a dramatického literárneho diela ¹	
	úvod
	zápletká
	vyvrcholenie
	obrat
	rozuzlenie
vonkajšia kompozícia literárneho diela	
	nadpis
	odsek
	kapitola
	diel
	strofa
	spev
	verš
	výstup
	dejstvo
členenie epického textu	
	pásmo rozprávača
	vševediaci rozprávač
	priamy rozprávač
	pásmo postáv
	replika
	monológ ¹
	vnútorný monológ
	dialóg ¹
hlbkové členenie literárneho diela	
	dejový plán literárneho diela
	významový plán literárneho diela
	pointa
	motív
	téma
	hlavná myšlienka
prúd vedomia	
nespoľahlivosť v rozprávaní (nespoľahlivý rozprávač)	
literárna postava ¹	
	hlavná literárna postava
	vedľajšia literárna postava
	idealizovaný typ postavy
	charakterový typ postavy
	sociálny typ postavy

Štylizácia textu								
alegória/inotaj								
anafora								
asociácia								
básnické prirovnanie 📖 ¹								
básnická otázka								
epiteton 📖 ¹								
komickosť	<table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>irónia</td></tr> <tr><td>humor</td></tr> <tr> <td></td> <td> <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>jazykový</td></tr> <tr><td>situačný</td></tr> </table> </td> </tr> <tr><td>satira</td></tr> </table>	irónia	humor		<table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>jazykový</td></tr> <tr><td>situačný</td></tr> </table>	jazykový	situačný	satira
irónia								
humor								
	<table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>jazykový</td></tr> <tr><td>situačný</td></tr> </table>	jazykový	situačný					
jazykový								
situačný								
satira								
hyperbola								
metafora 📖 ¹								
metonymia 📖 ¹								
nonsens								
personifikácia/zosobnenie								
protiklad (kontrast)								
symbol								
zdrobnenina								
zvukomalba								

Metrika						
rým 📖 ¹	<table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>združený 📖¹</td></tr> <tr><td>striedavý 📖¹</td></tr> <tr><td>obkročný 📖¹</td></tr> <tr><td>prerývaný 📖¹</td></tr> </table>	združený 📖 ¹	striedavý 📖 ¹	obkročný 📖 ¹	prerývaný 📖 ¹	
združený 📖 ¹						
striedavý 📖 ¹						
obkročný 📖 ¹						
prerývaný 📖 ¹						
rytmus 📖 ¹						
rytmicky viazaná reč (poézia, dráma)						
rytmicky neviazaná reč (próza, dráma)						
verš						
veršový systém						
	<table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>časomerný veršový systém</td></tr> <tr><td>slabičný (sylobický) veršový systém 📖¹</td></tr> <tr><td>slabično-prízvučný (sylobotonický) veršový systém</td></tr> <tr><td>prízvučná a neprízvučná slabika</td></tr> <tr><td>voľný verš</td></tr> </table>	časomerný veršový systém	slabičný (sylobický) veršový systém 📖 ¹	slabično-prízvučný (sylobotonický) veršový systém	prízvučná a neprízvučná slabika	voľný verš
časomerný veršový systém						
slabičný (sylobický) veršový systém 📖 ¹						
slabično-prízvučný (sylobotonický) veršový systém						
prízvučná a neprízvučná slabika						
voľný verš						
stopa	<table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>trochej</td></tr> <tr><td>daktyl</td></tr> <tr><td>jamb</td></tr> </table>	trochej	daktyl	jamb		
trochej						
daktyl						
jamb						
rytmicko-syntaktický paralelizmus						
refrén						

Autori a štandardizované literárne diela

Slovenská literatúra

Poézia

H. Gavlovič: Valaská škola – mravív stodola (vlastný výber)
J. Kollár: Předzpěv zo Slávy dcery
S. Chalupka: Mor ho!
A. Sládkovič: Marína (vlastný výber)
J. Botto: Smrť Jánošíkova
J. Kráľ: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko
I. Krasko: (vlastný výber)
J. Smrek: (vlastný výber)
R. Dilong: (vlastný výber)
M. Válek: (vlastný výber)
M. Rúfus: (vlastný výber)
J. Urban: (vlastný výber)

Próza

M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie
J. G. Tajovský: Maco Mlieč
Timrava: Ďapákovci
M. Urban: Živý bič
J. Čiger Hronský: Jozef Mak
D. Chrobák: Drak sa vracia
P. Jilemnický: O dvoch bratoch
A. Bednár: Kolíska
L. Mňačko: Ako chutí moc
D. Dušek: Kufor na sny
P. Pišťanek – D. Taragel: Sekerou a nožom

Dráma

J. Palárik: Dobrodružstvo pri obžinkoch
J. G. Tajovský: Statky-zmätky
I. Bukovčan: Kým kohút nezaspieva
M. Lasica – J. Satinský: Soirée

Svetová literatúra

Sofokles: Antigona
W. Shakespeare: Hamlet
Molière: Lakomec
E. M. Remarque: Na západe nič nové
A. S. Puškin: Kapitánova dcéra
J. D. Salinger: Kto chytá v žite